

EDITORIAL

Suklan ang mapasagaron ug korap nga rehimeng US-Marcos taliwala sa El Niño

Miigo karon sa dakung bahin sa nasud ang hulaw nga epekto sa penomenong pangklima nga El Niño. Nagsugod kini niadto pang tunga-tunga sa milabayng tuig, ug gilaumang molungtud hangtud Mayo o Hunyo karong tuiga. Gilaumang mokabat sa 65 ka prubinsya ang makasinati og hulaw magbunga og lapad nga kadaut sa panginabuhian sa masa sa kabanikanhan.

Sa katapusan pa lang sa Pebrero, nataho nga mikabat na sa ₱941.7 milyon ang balor sa nadaut nga mga pananom sa halos 15,000 ektaryang yutang agrikultural. Sa mga pagtuon, gibanabanang mokabat sa kapin 250,000 ektaryang yutang agrikultural ang madaut. Gatasan ka libong mag-uuma ang gikabalak-ang malubong sa mas lalum nga utang sa mga komersyante-usurerero, maglunang sa nagkagrabeng kalisud ug kagutom.

Pinakagrabe ang kadaut nga dala sa hulaw sa masang mag-uuma nga walay kaugalingong yuta, walay igong puhunan, nagsalig sa ulan ug layo sa irigasyon. Gatasan ka libong

mamumuong-panguma usab ang nawad-an og panginabuhian o trabaho. Tungod sa hulaw, gakahitabo ang sunog sa kabukiran, nga nagpe-ligro sa kinabuhi ug panginabuhian ilabina sa masang minorya.

Nagkagrabe ang hulaw nga epekto sa El Niño tungod sa pagkaguba sa kinaiyahan, ilabina sa pag-upaw sa kalasangan tungod sa pag-pangtroso sa taas nga panahon, pagmina ug pagtukod og mga dam ug uban pang imprastruktura nga miguba sa mga watershed ug tinubdan sa tubig. Nag-unang sad-an dinhi ang dagkung langyawng kumpanya ug burgesya-kumprador. Lu-

yo sa grabeng kadaut nga gibunga niini, padayon nga gipaboran sa rehimeng Marcos ang agresibong pagsulod sa maong magun-ubong kumpanya sa kabanikanhan.

Kapin usa ka tuig nang gidahum ang pag-igo sa El Niño sa Pilipinas karong tuiga, apan walay gihimong kongkretong plano ang rehimeng Marcos aron tabangan ang mga mag-uumang maapektuhan ang panginabuhian. Bisan og dugay nang nahibaloan ang mamahimong epekto sa hulaw, wala gilayon naghatag ang mga ahensya sa reaksyunaryong gubyerno og siyentipikong tambag, ayudang pangpinansya o alternatibong mga tanum, ug gipagsagdan na hinuon ang masang mag-uuma nga maigo ug mabangkrap sa nangalaya nga mga pananom.

Labing grabe, ginagamit karon ni Marcos ang El Niño aron maggahin

og dakung pondo aron makahakop og kikkbak sa mga proyektong pang-imprastruktura sama sa mga "solar-powered" nga irigasyon nga, kung buut hunahunaon, ulahi na kaayong tukuron ug wala nay pulos atol sa hulaw ug pagmala sa tubig sa daghang lugar. Ulahi na usab kaayo, pulos panghinambog sa midya ug walay mahinungdanong epekto sa produksyon ug kinabuhi sa masang mag-uuma ang mga planong *cloud seeding*, pagpanghatag og mga traktora, ug gamayng pondo alang sa seguro o *insurance* sa mga nadaut nga pananum.

Luyo sa gilauman nang pagtiurok sa produksyon tungod sa hulaw, ilabina sa humay, walay laing gihimo ang rehimeng US-Marcos aron siguruhon ang suplay sa pagkaon, kundili ang labaw pang ablihan ang pul-tahan sa nasud para sa pag-import og bugas, bisan sibuyas, ahos, ug uban pang mga produktong agrikultural. Labaw nga misaka ang presyo sa bugas niining Pebrero ug gilauman mosaka pa.

Aron atubangon ang grabeng epekto sa hulaw tungod sa El Niño, kinahanglang manlimbasog ang Partido ug mga rebolusyonaryong pwersa nga hiusahon ug dinaghang palihukon ang masang mag-uuma aron panalipdan ang ilang kaayu-

han, panginabuhian ug mga ekonomikanhon ug katilingbanong katu-ngod. Kinahanglang padaghanon ug pakusgon ang mga organisasyon sa mag-uuma aron hugpungon ang ilang kusog nga ipakigbisog ang hinanaling mga lakang nga maghatag-alibyo sa panahon sa El Niño.

Kinahanglang malukpanong palihukon ang masang mag-uuma aron iduso ang gikinahanglang mga lakang alang sa hinanaling alibyo kani-la, lakip ang pagpanghatag sa gikinahanglang pondo alang ayuda o suportang pang-emerhensiya, pag-irog o pagkansela sa pagbayad sa utang, dili pagbayad sa abang sa yuta, ug pagpatuman sa mga hinanali nga solusyon aron sulbaron ang problema sa tubig. Kinahanglang hiniusa silang molihok aron batukan ang mga minahan ug uban pang plantasyong nagaguba sa kinaiyahan.

Kinahanglan usab silang hugpungon aron ipalagsik ang diwa sa pagtinabangay sa masang mag-uuma ilabina atubangan sa kadaut nga dala sa hulaw. Pinaagi sa ilang mga organisasyon, mamahimong planuhon ang malukpanong pagpalihok aron magtinabangay sa pag-ayo sa sistema sa irigasyon sa tagsa-tag-sa nilang lugar, ug pagpulihanay (kaysa mag-ilugay) sa agas sa tubig sa

ilang mga uma.

Kinahanglang kolektibong singilon sa masang mag-uuma ang rehimeng US-Marcos sa grabeng pagpasagad niini, korapsyon ug mga paantus nga mga lakang nga nagpasamot sa ilang kahimtang. Kining tanan nagpadilaab sa kasuko sa masang mag-uuma ug nagtukmod kani-la sa dalan sa protesta ug pagsukol.

Taliwala sa hulaw, gimandoan sa Partido ang mga yunit sa Bagong Hukbong Bayan nga aktibong molihok aron tabangan ang masang mag-uuma nga makasugakod sa ginaatubang nga kalamidad. Dugang sa pag-abag sa pagtukod sa ilang mga kahugpungan, direktang nagatubang ang mga yunit sa BHB sa produksyon, pagkalot og mga atabay, paghimo og irigasyon, ug uban pang mga lakang pabor sa kaayuhan sa masang mag-uuma.

Labaw nga gikayugot sa masang mag-uuma nga taliwala sa grabeng hulaw, liboan ka mga pasistang tropa sa AFP ang padayong nagalunsad sa lapad nga mapanumpuon operasyon ug armadong mga opensiba aron pukanon ang pagsukol sa katawhan. Taliwala sa ilang pag-antus, gatasan ka milyong piso ang giusik-usikan sa AFP sa walag-too ug sunud-sunod nga pagpalupad sa mga *jet fighter* ug helikopter aron manghulog og bomba ug magpabuto og kanyon sa mga umahan ug kabukiran.

Subsub nga opensiba karon ang ginalunsad sa mga batalyon sa AFP sa tibuok nasud, subay sa mando sa rehimeng US-Marcos nga pukanon ang tanang natarang gerilya hangtud sa katapusan sa Marso. Wala kini laing ihatag sa masang mag-uuma kundili grabeng pag-antus.

Ang pagpasagad, korapsyon ug mga paantus nga palisiya, ug pasistang terorismo sa rehimeng US-Marcos parehong nagsilbing aligato sa ugang kumpay sa kasuko sa katawhan sa lapad nga kabanikanhan. Nagatunhay ang sitwasyon aron moulbo ang malukpanong protesta sa masang naglisud sa kabanikanhan, ug labaw nga pagkusog sa armadong pagsukol sa BHB. AB

Bolyum LV Ihap 5 Marso 7, 2024 Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.	Unod Editorial: Suklan ang mapasagaron ug korap nga rehimeng US-Marcos taliwala sa El Niño 1 Pag-abante sa rebolusyon sa Bohol 3 Balik-EDSA para batukan ang <i>chacha</i> 4 Mga protesta sa Bulan sa Kababayan-an 4 Pagsukol sa kababayan-ang mamumuo 5 Mga protesta 5 Masaker sa Bohol ug pagpamomba sa AFP 6 Sa mubong pagkasulti 7 Conwep, tigpanalipud sa mga kapitalista 8 Pagpursigeng mag-union sa Cebu 9 Kadaut sa <i>offshore</i> ug <i>black sand mining</i> 10
Ang Ang Bayan ay inilalathala dalawang beses bawat buwan ng Komite Sentral ng Partido Komunista ng Pilipinas	
ang.bayan@cpp.ph	

Tabunok ang yuta sa pag-abante sa rebolusyon sa Bohol

Nasayop ang rehimeng US-Marcos sa pagtoong mapapha niini ang armadong rebolusyonaryong pagsukol sa masang Bol-anon dihang walay puas niining gimasaker ang nadakop nga lima ka Pulang manggugubat sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) ug mga kadre sa Partido sa Barangay Campagao, Bilar, Bohol niadtong Pebrero 23. Dili malimud nga dakung kawad-on alang sa masang mag-uuma sa Bohol ug katawhang Pilipino ang pagkamartir sa lima nga walay pagduhaduha nga mialagad sa ilang interes. Ingonman, ang ilang kinabuhi ug sakripisyo nagsilbing inspirasyon sa padayon nga paglahutay sa rebolusyonaryong pakigbisog sa prubinsya.

Sukad nga gisabwag ang mga binhi sa rebolusyonaryong kalihukan sa Bohol niadtong dekada 1980, wala kini kanus-a man hingpit nga napukan sa reaksyunaryong estado. Taliwala sa balik-balik nga deklarasyong "insurgency-free" na ang prubinsya, wala kanus-a man napalong ang kalayo sa rebolusyon sa Bohol. Tungod sa pagpabilin sa pagpangdaugdaug ug pagpahimulos, wala nabuntog ang rebolusyonaryong pagsukol sa isla.

Kahintang sa masang Bol-anon

Naglisud ang mayorya sa 1.39 milyong katawhan sa isla, ilabina ang masang mag-uuma. Nag-unang produkto dinhi ang humay ug mais, ingonman ang lubi, saging, bulanghoy, saba ug *oil palm*.

Sa kinatibuk-ang 482,100 ektaryang kayutaan sa prubinsya, 273,950 ang agrikultural, ug 101,271 ang lasang. Gitawag kini og "food granary" (kamalig sa pagkaon) sa Central Visayas tungod sa dakung produksyon sa pagkaon. Sa datos niadtong 2018, 26% o 70,117 ektarya sa yutang agrikultural mga humayan. Dinhi, 56% lamang ang adunay igong irigasyon.

Gikabalak-an karon sa mga mag-uuma ang kadaut nga dala sa El Niño sa mga humayan. Usa dinhi ang mag-uuma nga si Tatay Boying, nga grabeng nabalaka sa iyang

umahan tungod sa miigo na nga "dry spell" (ubos sa normal nga lebel sa ulan) sa Bohol.

"Lisud ang patubig tungod kay nagsalig lang mi sa ulan...sa ubang lugar adunay irigasyon, apan pipila lang ang nakapahimulos, pabor-pabor pa," saysay niya.

Sukwahi kaayo kini sa gipanghianbrog sa lokal nga guberno sa Bohol niadtong Nobyembre 2023 nga naggahin og ₱7.1 milyong ayuda para sa mga mag-uuma ug maapektuhan sa hulaw. Gamay na gani kaayo, daghan pang rekisito ang ginapangayo para makabenepisyo.

Mas grabeng pagkalugi ang ibung sa El Nino sa mga mag-uuma sa Bohol. Reklamo ni Tatay Boying, sa regular nga tingtanum, wala na gani siyay kita, labaw pa siyang maalkasi tungod sa kakulang sa patubig.

Dili moubos sa ₱11,000 ang kinatibuk-ang gasto niya sa kada siklo sa tingtanum. Nakaani siya dinhi og 456 kilos o 12 ka sakong humay, ug ikibhang dinhi ang 2 ka sako isip bayad sa agalong yutaan. Kung ibaligya, mokita lamang siya og ₱9,120 sa presyong ₱24 kada kilo sa humay. Tungod kay lugi na kaayo, ug sa kamahal sa presyo sa bugas sa merkado, wala na lang gibaligya ni Tatay Boying ang iyang ani.

Labaw nga mas dakung katalagman sa masang Bol-anon ang nagkagrabe ug nagkakaylap nga pagpa-

ngilog og yuta sa pribadong mga korporasyon ug mga agalong yutaan kakunsabo ang lokal nga guberno. Lakip dinhi ang pagpangawkaw sa Bohol Cattle Corporation (BCC), gipanag-iyahan sa kroni sa mga Marcos, sa 622 ka ektaryang yutang gipakigbisugan sa Trinidad-Talibon Integrated Farmers Association (TTIFA). Gibalewala sa BCC ang mga dokumentong gunit sa mga mag-uuma sa kampanyang pagpangilog niini og yuta nga kabahin sa kinatibuk-ang 1,973 yutang giangkon niini.

Paantus usab sa mga mag-uuma ang nagtunhay nga plantasyon sa *oil palm* sa Philippine Agricultural Land and Mills Development Inc (PALM Inc), gipanag-iyahan sa kumpanyang AGUMIL Philippines, nga sosyohan sa mga negosyanteng Pilipino ug Malaysian. Niadtong 2012, dili moubos sa 2,500 ka maguumang nagatanum og *oil palm* ang nabangkrap tungod sa iskema sa PALM Inc nga labing taas nga interes sa pautang ug labing ubos nga pagpalit sa mga bunga niini. Ginapalit lamang niini kaniadto sa mga mag-uuma ang bunga og ₱2/kilo. Sa kasamtangan, dili mapuslan sa mga mag-uuma ang yutang kanhing gitamnan og *oil palm* tungod sa kemikal nga gigamit dinhi. Gilangkuban sa PALM Inc ang anaa sa 6,000 ektaryang yuta alang sa plantasyon.

Naglunang usab sa kalisud ang mga mangingisda sa prubinsya nga

Sundi sa panid 4

Balik-EDSA para batukan ang *chacha*

Gidumdum sa lain-laing bahin sa nasud ug abrod ang ika-38 nga anibersaryo sa Panag-alsang EDSA pinaagi sa paglunsad og mga protesta kontra sa *charter change* o *chacha* sa rehimeng Marcos niadtong Pebrero 25.

Anaa sa 5,000 ka tawo ang nagtapok atubangan sa EDSA Shrine sa Metro Manila ilalum sa No Chacha to Network. Matud sa mga grupo, usa sa mga kadaugan sa Panag-alsang EDSA ang Konstitusyong 1987, nga nagbawal sa mga dinastiya sa pulitika, nagtakda sa mga limitasyon sa termino sa mga upisyal ug uban pang mga pagsiguro nga adunay "check and balance" sa estado. Kini kuno ang gustong usabon sa rehimeng Marcos, dungan sa pagtugot sa 100% nga pagpanagiya sa mga langyaw sa yuta, mga yaweng imprastruktura ug pasilidad sa Pilipinas.

Nagtoo usab ang alyansa nga angayang tagdon una sa Senado ug Kongreso ang mga pangayo sa kawatuhan sa dugang-suhulan, pagpaubos sa mga presyo, mas maayo nga katilingbanong serbisyo ug daghan pang uban, imbes nga una-

hon ang *chacha*. Sa giusang pamahayag sa alyansa, gitawag niining "wala gikinahanglan, masiaksiakon, gasto kaayo, ug nakapukos nag-una sa pagpabilin sa pwesto sa mga anaa sa poder."

Niining adlaw, naglunsad usab og protesta ang mga alyansang kontra *chacha* sa mga syudad sa Naga, Legazpi, Cebu, Bacolod, Iloilo, ug Davao. Samtang, aduna usay hiniwang protesta ug pagtuon sa Isabela, La Union, ug Sorsogon. Sa abrod, naglunsad og aktibidad ang mga Pilipino sa Los Angeles, New York, ug Boston sa US; sa Melbourne, Sydney, Perth, ug Canberra sa Australia; sa Hongkong; ug sa Canada.

Ayha ug human sa pagdumdum, walag-too nga mga protesta, nagtapok ug pagtuon ang gipahigayon sa mga grupong sakop sa alyansa.

Gawas sa No to Chacha Net-

work, natukod usab ang lapad nga alyansa kontra *chacha* sa han-ay sa kabatan-onan ug kababayan-an, ingonman ang mga alyansa sa angang syudad ug prubinsya.

Luyo sa malukpanong pagbabag, padayon ang pagmaniobra sa mga alipures sa rehimeng Marcos aron iduso ang *chacha*. Sunud-sunod ang pagdungog sa House of Representatives niadtong Pebrero 27 sa Resolution of Both Houses 7 (RBH7), ang katugbang nga balaodnon nga gisumite sa Senado nga RBH6.

Subay sa magparehong resolusyon, tulo ka probisyon lamang kuno ang usabon oras nga magtigum ang Ubos ug Taas nga Katiguman sa usa *constituent assembly* nga adunay magkabalag nga botohay. Kini aron hatagan og katungod ang mga langyaw nga tibuok managiya sa mga pangpublikong yutilidad (Artikulo XII, Seksyon 11); sektor sa edukasyon (Artikulo IX, Seksyon 4); ug sa advertising (Artikulo XVI, Seksyon 11). AB

Gikan sa panid 3

33% sa kinatibuk-ang populasyon. Nangalugi sila tungod sa padayon nga pagsaka sa presyo sa krudo, mga himan ug uban pang galastuhon. Nabalaka usab sila nga mawad-an og panginabuhian tungod sa planong 650-ektaryang reklamasyon sa isla sa Panglao, ug reklamasyon sa Tagbilaran City.

Layo sa tungol sa masang Bol-anon ang gipanghinambog sa lokal nga gubyrno nga 7.1% paglambo sa *gross domestic product* sa prubinsya niadtong 2023 nga naggikan nag-una sa turismo. Taliwala sa salapi nga gisulod sa mokat bat usa ka milyong turista matag tuig, nagpabiling pit-os ug gutom ang masang kabus sa Bohol.

Samtang, kung dili sa gutom ginapatay ang masang Bol-anon, ginapatay ug ginatortur sila sa militar ug pulis. Sa milabayng mga tuig, walay hunong ang pagpanumpo sa masang Bol-anon nga misukol alang sa ilang katungod sa yuta. Kasamtang adunay 10 ka bilanggong pulitikal ang nabalhog sa prisohan sa Bohol lakip ang 75-anyos nga si Adolfo Salas Sr, usa sa nagtukod sa prubinsyal nga bala ngay sa Kilusang Magbubukid ng Pilipinas nga Hugpong sa mga Mag-uumang Bol-anon (HUMABOL-KMP). Nag-unang ahente sa terorismo sa estado sa prubinsya ang 47th IB ug ang gitawag nga Task Group Bohol ng Armed Forces of the Philippines ug Philippine National Police. AB

Bulan sa Kababayan-an, gisugat sa mga protesta

MAGKADUNGAN NGA LIHOK protesta ang gilunsad sa kababayan-an ilalum sa Gabriela niadtong Marso 1 sa pagsugod sa Bulan sa Kababayan-an. Panawagan nila: Panginabuhian, Katungod, Kaugalingnan, dili *chacha* sa langyaw ug pipila!

Niining adlaw, miadto ang mga myembro sa Gabriela Youth, duyog ang uban pang grupo sa kabatan-onan, sa Mendiola sa Maynila para ipadayag ang ilang pagsupak sa *chacha* sa rehimeng Marcos.

Adunay susamang protesta sulod sa University of the Philippines-Los Baños nga gipasiugdahan sa Gabriela Youth-UPLB. Matud sa grupo, ang protesta pakighiusa sa gitakdang Purple Day of Action.

Kadungan niini, naglunsad og sayaw-protesta ang kababayan-ang mamumuo ilalum sa Women Workers United ug Kilusang Mayo Uno alang sa suhulan, trabaho, katungod ug pagtapos sa pagpahimulos sa pamuo. Niadtong Marso 5, naglunsad usab og protesta sa Maynila ang Gabriela-NCR.

Pagsukol sa kababayan-ang mamumuo sa Bataan

Sulod sa Freeport Area of Bataan (FAB), ang pinakaunang *export processing zone* sa Pilipinas, nangahas sa pagsukol ang kababayan-ang mamumuo sa FCF Manufacturing Corporation, usa ka kumpanyang eksklusibong nagamugna og mga produkto alang sa *global brand* nga Coach ug Kate Spade.

Mipabor sila nga ikasa ang welga human nagmagahi ang kumpanya nga hangtud ₱2 lamang ang ihatag niining dugang-suhulan karong tuiga. Kini bisan sa pagpanghadlok sa maneydsment nga ibalhin sila sa trabaho, o kaha direktang tangtangan. Kapin 1,000 ang miuyon nga ikasa ang welga ug 100 ang wala miuyon sa pabrikang adunay 3,000 ka mamumuo (regular ug kontraktwal).

Nagadawat lamang og ₱500 ang mga mamumuo sa FCF, nga 44% sa ₱1,142 makabuhi nga suhulan sa Central Luzon. Gawas niini, kaylap usab ang mga paglapas sa katungod sa mamumuo sama sa *forced leave*, iligal nga pagpanangtang, ug dili makitawhanong kundisyon sa trabaho.

Ang pagkasa sa welga pagpakyas sa dayag nga pagpanghadlok ug pagpanumpo sa kumpanya. Sa wala pa ang botohay, sikretong gitigum sa maneydsment sa FCF ug igsuon niining kumpanya nga FPF ang mga mamumuo niadtong Pebrero 26 aron hadlukon ug ikampanya nga dili suportahan ang “strike vote.” Gibaharan niining ibalhin ang mga mamumuo ug kulangan ang benepisyo o palagputon nga walay madawat nga bayad sa serbisyo.

Ang FCF kabahin sa Fashion Focus Ltd, usa ka kumpanyang nakabase sa China. Ang mga human-daang produkto ginabaligya sa presyong ₱2,000 hangtud ₱20,000 kada usa. Niadtong 2022, mikita ang kumpanya og ₱2.8 bilyon maong imposible nga wala kini kapasidad nga maghatag og dugang-suhulan, matud sa mga mamumuo.

“Hugaw” nga mga sinina

Ang industriya sa *garments* o sinina sa Pilipinas, kung asa nalakip ang FCF, kabahin sa bilyong dolyar nga industriya sa kalibutan nga naga-employo sa 60-75 milyong mamumuo. Mokabat sa 3/4 dinhi mga babaye. Dakung bahin sa pagmanupaktura niini anaa sa atrasadong mga nasud sa Asia. Sa 2023, gibanabanang anaa sa \$1.74 trilyon ang kita niini.

Sa usa ka sarbey sa grupong Clean Clothes Campaign, 93% sa mga *global brand* o mga tatak nga naila sa tibuok kalibutan ang wala nagahatag sa makabuhi nga suhulan sa mga mamumuo sa industriya. Matud sa panukiduki sa Oxfam International, wala pay 1% sa presyo sa mga produkto sa mga *global brand* ang makibhang sa ilang kita kung ipatuman nila ang makabuhi nga suhulan.

Dugang sa pagpangbarat ang sobra-sobrang pagpatrabaho (molungtud og 16 ka oras kada adlaw, pito ka adlaw kada semana); dili luwas nga mga kundisyon sa trabaho (huut, walay bentilasyon, ug sa kaso sa Bangladesh, gabok nga mga bilding); kabangis ug pagpangabuso; malukpanong paglapas sa katungod sa pag-uyon ug pakignegosasyon; pugos nga pagpatrabaho; pagpatrabaho sa mga bata ug diskriminasyon sa kababayan-an.

Sa datos sa International Labor Organization, notoryus ang mga pabrika sa sinina sa kabangis ug pagpamig-ot base sa kasarian (*gender-based violence and harassment* o GBVH). Sa Asia, 22.8% sa mga kababayan-ang nagatrabaho sa industriya ang nagtaho nga nakasinati sa minimum nga usa ka dagway sa GBVH niadtong 2021. AB

Pagtambong ni Marcos sa ASEAN sa Australia, gidumog sa protesta. Magkasunod nga protesta ang gilunsad sa mga migranteng Pilipino ug progresibong grupo sa Melbourne, Australia gikan Marso 4 hangtud Marso 6, kalabot sa gilunsad nga ASEAN-Australia Special Summit ug pagtambong dinhi ni Ferdinand Marcos Jr. Sa pagpangulo sa Bagong Alyansang Makabayan (Bayan)-Australia, gidagsang sa mga protesta ang ASEAN Summit ug ang mga aktibidad ni Marcos.

Hustisya para sa Bilar 5 ug mga biktima sa pasistang AFP-PNP. Nagtapok ang kabatan-onan ug mga progresibong organisasyon sa Central Visayas sa University of the Philippines (UP)-Cebu Ampitheater niadtong Marso 3 aron pasidunggan ug parangalan ang Bilar 5, ang lima ka Pulang manggugubat nga gimasaker sa mga pwersa sa estado sa Bilar, Bohol. Samtang, naglunsad usab og usa ka *candle light protest* ang mga kabatan-onan sa UP Cebu niadtong Pebrero 29.

Kaniadto usang Marso 5, nagprotesta ang mga grupo sa tawhanong katungod sa Camp Aguinaldo sa Quezon City aron kundena-hon ang sunud-sunod nga mga kaso sa pagpangdagit, pagpamomba ug tinuyong pagpatay sa mga aktibista, progresibo ug rebolusyonaryo sa AFP-PNP.

Philippine Mining Act, ibasura. Naglunsad og protesta ang Katribu, Kalikasan PNE ug uban pang demokratikong grupo atubangan sa Department of Environment and Natural Resources niadtong Marso 4 aron ipanawagan ang pagpabasura sa Philippine Mining Act of 1995. Sa 29 ka tuig nga pagtunhay sa balaod, nagdala kini sa walay kaparehong kadaut sa kinaiyahan ug mga komunidad sa mga minorya ug mag-uuma.

Masaker sa Bohol, mga pagpamomba ug pagpangdagit sa AFP-PNP

Angayang panubagon ug pabayron ang mga kriminal sa gubat nga mga pasistang gaway sa Armed Forces of the Philippines (AFP), paramilitar ug Philippine National Police (PNP), ingonman ang hepe niining si Ferdinand Marcos Jr, sa nagtabunok nga mga kaso sa paglapas sa internasyunal nga makitawhanong balaod ug mga lagda sa sibilisadong pakiggubat sa milabayng mga semana.

Hustisya sa Bilar 5. Tinuyong gimasaker, ug dili sa engkwentro namatay ang lima ka Pulang manggugubat ug kadre sa Partido sa Bilar, Bohol niadtong Pebrero 23. Buhi dihang gidakop silang Domingo Compoc, Hannah Cesista, Parlito Historia, Marlon Omosura ug Alberto Sancho sa ilang gisak-ang balay sa Sityo Matin-ao 2, Barangay Campagao. Nakahiagum og grabeng tortyur ang lima ayha sila gipatay. Nakuhaan og litrato si Compoc nga gunit sa usa ka sundalo, pamatuud nga buhi siya dihang gidakop. Matud sa mga saksi, gitigbas si Compoc sa liog ug tiyan. Si Compoc nangedaron og kapin 60-anyos ug may balatian nga rayuma.

Si Cesista ug ang lain pang tulo gipakamang sa lapok ayha gipamusil. Si Cesista usa ka abugada nga mas gipiling moalagad sa hut-ong dinaugdaug. Bisan sa ebidensya ug testimonya sa mga saksi, gipamugos pa sa AFP ug PNP nga “nanlaban” o misukol ang lima samtang “gitunulan” og madamyento de aresto.

Ayha niini, gidagit sa militar ang usa ka residente sa lugar nga si “Berting” ug iyang duka ka menorde-edad nga anak, lakip ang usa ka 4-anyos sa parehong barangay. Gilaparo siya aron itug-an ang lokasyon sa Bilar 5. Pugos silang gisakay sa puti nga van. Gipauli sila paglabay sa usa ka adlaw.

Sa Negros Occidental, gipatay sa 79th IB niadtong Pebrero 21 ang mag-uumang si Jose Caramihan nga anaa kaniadto sa iyang umahan sa Sityo Mansulao, Barangay Pinapugasan, Escalante City. Gipagawas sa

militar nga napatay siya sa usa ka “engkwentro.”

Sa Misamis Oriental, gidakop, gitortyur ug gipatay sa 58th IB ang Pulang manggugubat sa BHB-North Central Mindanao Region (NCOM) nga si Miguel Serino (Ka Bokir) niadtong Pebrero 10 sa utlanan sa barangay Calawag ug Quezon sa Balingasag. Makita sa iyang patayng lawas ang nahiagumang grabeng tortyur.

Pagdagit. Gipagawas sa pulis ug militar nga “misurender” niadtong Pebrero 23 ang gidagit nga ig-suon sa lider-mag-uuma sa Sorso-son nga si Jose Marie Estiller. Gidagit siya sa militar niadtong Pebrero 20 sa Sto. Tomas, Batangas. Giakusahan siyang “2nd Most Wanted” sa Bicol ug gipasakahan og patungpatong nga mga kasong kriminal.

Samtang, gitaho sa Anakbayan-Southern Mindanao sa usa ka pamahayag niadtong Pebrero 27 ang pagpangdagit ug pagdesaparesido sa militar ug pulis kang Nelson Bautista Jr, aktibistang manunulat nga adunay taas nga rekord sa pag-alagad sa mga komunidad sa Davao, ug pag-aresto sa kauban niya niadtong tungura nga si Ademar Anciero Etol niadtong Enero 25 sa gisak-an nilang balay sa Barangay Balingasan, Siay, Zamboanga Sibugay. Gipasakaan si Etol og mga kasong kriminal ug kasamtangang nakadetine sa Siay Municipal Police Station. Samtang, wala giangkong sa pulis o militar nga gunit nila si Bautista. Nawala siya hangtud sa kasamtangan.

Pagpamomba. Sunud-sunod ang kaso sa mga *aerial bombing* ug

pagpanganyon sa AFP sa Quezon, Negros Occidental, Iloilo ug Bukidnon sa milabayng mga semana. Grabeng kahadlok ug troma ang dala niini sa mga sibilyang komunidad. Hilabihang naapektuhan dinhi ang panginabuhian sa mga residente. Lapas sa prinsipyo sa “proportionality” ang paggamit sa AFP sa kusog kaayong bomba batok sa mga gerilyang kampo sa hukbong bayan.

Sa Negros Occidental, sunud-sunod ang paturagas nga pagpamusil, pangpangistraping ug pagpamomba nga gilunsad sa militar sa utlanan sa Escalante City ug Toboso niadtong Pebrero 21-22. Napugos sa pagbakwit ang 1,000 ka residente tungod dinhi. Gisuspende ang mga klase sa siyam ka barangay sa Toboso ug Escalante City.

Sa Iloilo, naghulog og 500-librang mga bomba gikan sa kahanginang ang AFP sa mga barangay sa Torocadan, Dongoc ug Langca sa lungsod sa San Joaquin niadtong Pebrero 28. Gisundan kini sa pagpangistraping ug pagpanganyon. Namartir sa maong pagpamomba ang tulo ka Pulang manggugubat.

Sa Bukidnon, 13 ka hugna nga gikanyon sa AFP sa walay tinong direksyon ang bukirong lugar sa utlanan sa mga lungsod sa San Fernando, Quezon ug Valencia City niadtong Pebrero 23. Ayha niini, 13 ka hugna usab nga gikanyon sa AFP ang parehong lugar niadtong Pebrero 21. Kasumpay ang pagpanganyon sa operasyong kombat nga giabagan sa mga pagpamomba gikan pa Disyembre 2023.

Samtang, gibomba ug gikanyon usab sa 81st IB ang mga barangay sa utlanan sa Tagkawayan, Quezon ug Del Gallego, Camarines Sur niadtong kaadlawon sa Marso 4. Mibusikad duul sa mga komunidad ang mga bomba ug hapit maigo ang tulo ka mangoprahay. AB

6.3%

lamang sa kababayan-ang Pilpino, edad 15-49, ang adunay solo o katunga nga gipanag-iya nga yuta

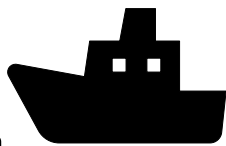

29.5% lamang kanila ang may solo o may katunga nga balay.

Gikan sa: *Philippine Statistics Authority*

₱41.2B

ang balor sa panginabuhian ug kinaiyahan nga nadaut sa *oil spill* o pagtulo sa lana sa MT Princess Empress sa Naujan, Oriental Mindoro niadtong Pebrero 28, 2023.

Gikontrata sa usa ka subsidyaryo sa San Miguel Corporation ang barko para maghatud og lana sa Petron.

Gikan sa: *Center for Energy, Ecology, and Development*

₱38/ADLAW

lamang ang dugang-suhulan para sa mga mamumuo nga gihatag sa **Region XI (Davao)**.

Gipatas-an niini ang minimum nga suhulan sa ₱443/adlaw lamang, bisan og ₱1,163/adlaw na ang makabuhi nga suhulan sa rehiyon niadtong Enero.

58

napatay sa mini nga gyera kontra droga sa rehimeng Marcos

gikan Enero 1 hangtud Pebrero 29.

112

Palestinong nagpaabot sa ayudang harina gikan sa UN ang napatay dihang gipaulanan og bala sa mga pwersang Israeli sa Northern Gaza niadtong Marso 1.

Kapin 30,000 na ang Palestinong gipatay sa henosidyo sa Israel sukad Oktubre 7, 2023.

10.6%

lamang sa kinatibuk-ang gasto sa produksyon sa mga negosyo sa Pilipinas ang napadulong sa **suhol**. Buut ipasabot, gamay lamang ang epekto sa dugang suhulan nga dili kinahanglang motaas ang presyo o motangtang og mga trabahante.

104%

ang pagsaka sa netong kita sa 1,000 ka pinakadakung kumpanya sa Pilipinas sa tunga-tunga sa 2020 ug 2021.

Conwep, tigpanalipud sa mga langyawng kapitalista

Sa pagdungog sa Kongreso niadtong Pebrero 29, gihimong panghadlok sa Confederation of Wearable Exporters of the Philippines (Conwep) ang malukpanong pagpanangtang sa industriya sa sinina kung itugyan ang bisan mumho nga dugang suhulan sa mga mamumuo dinhi. Sa taho niini sa rehi-meng Marcos, nagpahimangno kining mawad-an og trabaho ang hangtud 120,000 o 70%-80% sa langkub niining 160,000 ka mamumuo kung apruba-han sa Senado ug Kongreso ang unsamang pagtaas. Dugang sila sa 21,912 ka mamumuong nakatakda nga tangtangan karong tuiga tungod sa “mas hinay nga internasyunal nga demand.”

Ang Conwep usa ka asosasyon sa dagkung mga kapitalista nga na-ga-espesyalisa sa pagmanupaktura og mga sinina alang sa pinakadag-kung “global brand” (mga nailang tatak sa tibuok kalibutan). Lakip dinhi ang Ralph Lauren, Coach, Michael Kors, Adidas, Dillard's, Marks & Spencer ug Ann Taylor. Gina-eksport niini ang mga hini-mong sinina nag-una sa US, sunod ang mga nasud sa European Union, United Kingdom ug Japan. Domina-do ang asosasyon sa mga langyawng kumpanya, kung asa ang pinakaga-may adunay 1,000 ka mamumuo. Duha sa pinakadagkung kumpanya dinhi ang nagpadagan sa 6-7 ka pabrika ug naga-empleyo og 22,000-24,000 ka mamumuo. Ang maong mga kumpanya adunay mga operasyon usab sa ubang bahin sa Asia (Cambodia, Thailand ug Viet-nam). Sa wala pa ang pandemya, nag-empleyo kini sa hangtud 220,000 ka mamumuo.

Mayorya sa mga mamumuo sa industriya mga babaye, relati-bong mga batan-on pa, ug kontraktwal. Sa kinatibuk-an, mas ubos og 17%-25% ang gi-nasuhol kanila kumpara sa kalalakin-an.

Nagkagamay nga industriya, nagkagrabeng pagpahimulos

Gikan dekada 1990, nag-kagamay na ang nahimong langkub sa industriya sa sinina sa Pilipinas sa internasyunal nga pamatigayon sa mga bisti. Niadtong 2020, aduna lamay

200 ka pabrika nga nagamanupak-tura og sinina sa nasud, 240 ka *tra-der* ug kapin 1,000 ka subkontrak-tor. Naga-empleyo kini sa kapin 490,000 ka mamumuo sa lain-laing kapasidad, ug mayorya o 69.4% niini mga babaye.

Niadtong 2020, gigamit sa Con-wep ang pandemyang Covid-19 para ipatuman ang malukpanong pagpa-nangtang, pagkibhang sa suhulan ug dugang pang pleksibilidad sa pa-muo. Gibutang niini sa “floating status” ang liboan ka mamumuo samtang direktang gisigante ang uban pa. Pinakagrabe ang pagpa-nangtang sa mga pabrika ilalum sa kumpanyang Taiwanese nga Sports City International, ang pinakada-kung *employer* sa Mactan Export Processing Zone. Sa tuig 2020-

2023, dili moubos sa 12,000 ka ma-mumuo ang nawad-an og trabaho dihang gibalhin niini ang mga ope-rasyon sa mga pabrika niini sa Viet-nam. Gipagawas sa Conwep nga “pagluwas sa mga trabaho” ang mga pagpanangtang. Sa aktwal, gi-himo ang mga *retrenchment* aron ipabilin ang ang-ang sa ganansya sa kumpanya sa kaalautan sa mga mamumuong Pilipino.

Sama sa uban pang kumpan-yang anaa sulod sa mga engklabo, napahimuslan sa langyawng kapita-lista sa Conwep ang walay katug-bang nga mga pribiliheyo ug insen-tiba. Lakip dinhi ang mga *tax holi-day*, “duty-free” o walay buhis nga pagsulod sa gikinahanglang mater-yal, paggamit sa abanteng mga imprastruktura nga gitukod gamit ang pangpublikong pondo, “pleksib-leng” pamuo, ug mga subsidyo alang sa mga yutilidad (tubig ug kuryente) ug abang. Napahimuslan usab nila ang dugang nga pagkib-hang sa bayrang buhis ilalum sa ba-laod nga CREATE. Dili dayag apan sa aktwal, ginapatuman sulod sa mga engklabo ang palisiyang “no union, no strike.”

Gitugutan ang mga langyawng kapitalista nga igawas sa nasud ang tibuok nilang kita nga walay tulu-bagon sa Pilipinas. Sama sa nahitabo na, arbitraryong ginasirado ang mga pab-rika niini sa Pilipinas nga walay madawdaw ang mga mamumuo.

Niadtong 2023, na-karekord ang Conwep og kapin \$1 bilyong balor sa eksport. Pa-ra sa 2024, gibana-bana sa Foreign Buyers Association of the Phi-lippines nga lagmit mo-lambo kini og 2% o ngadto sa \$1.33 bilyon tungod sa pagsulod sa mga bag-ong order. **AB**

Pagpursige atubangan sa pagpig-ot sa katungod nga mag-union sa Cebu

Tinuyong ginababagan sa dagku ug langyawng kapitalista ang katungod sa mga mamumuo sa pag-union ug pakignegosasyon aron ipabiling barato ug masunuron ang kusog-pamuo sa Pilipinas. Sukwahi kini sa ginayawyaw sa mga upisyal sa reaksyunaryong estado, sa ginasulti sa kaugalingong balaod ug sa mga internasyunal nga kasabutan nga pakitang-tawong gipirmahan niini. Lisud ang pagtukod pa lang sa union ug pagduso nga ilhon kini isip eksklusibong representante sa mga mamumuo sa pakignegosasyon.

Kini ang kasinatian nilang Bokya ug Bayong, parehong 39 anyos ug mga kontraktwal bisan og 13-14 ka-tuig na silang nagatrabaho sa usa ka pabrika sa Cebu.

Hinanali nga mga hinungdan ang mikumbinse kanila nga mosalmot sa union. “Giduulan ko nga naadaw tukuron nga union alang sa kasiguruhan sa trabaho nga aron dili lang basta-bastang mataktak,” matud kang Bokya. “Niadtong panahona, kusog ang hungihong nga hangtud niadtong tuiga na lang ang among (*labor*) agency. Kini ang isyung unang nakapatapok kanamo,” saysay usab ni Bayong.

Tuig 2018 pa gisugdan pagtukod ang union sa ilang pabrika, apan hangtud karon wala kini giila sa kapitalista isip Sole and Exclusive Bargaining Agent (SEBA) o bugtong representante sa mga mamumuo sa pakignegosasyon. Aron pugngan ang pagtukod sa union, gibutang sa maneydsment ang mga nagpamyembro sa “floating status” o pagtangtang sa regular nga rotasyon sa trabaho. Upat ka hugna nga nagsisante ang kapitalista aron palagputon ang mga naorganisa na.

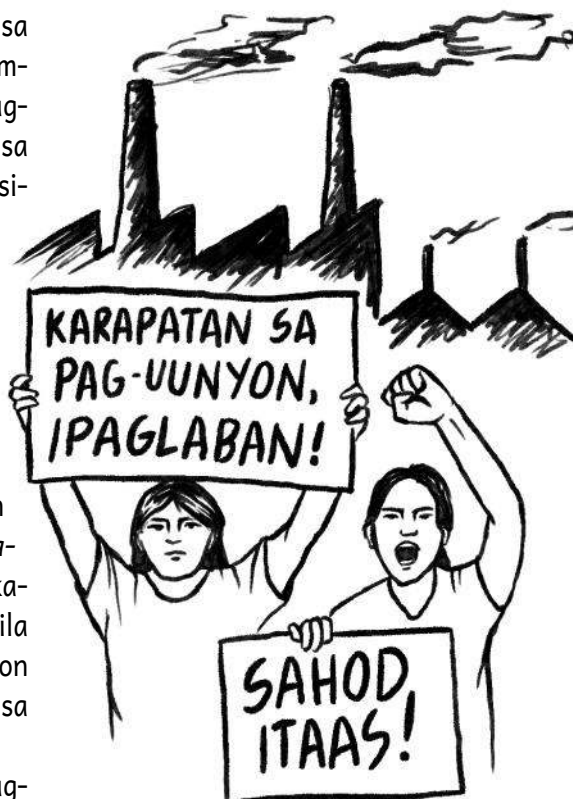
Misukol ang mga mamumuo. Naglunsad sila og hiniusang mga protesta ug giduso nga ablihan ang pabrika sa inspeksyon sa Department of Labor and Employment aron mapamatud-an nga nagapatuman sa iskemang *labor-only contracting* (LOC) ang kapitalista. Gipanghingusog usab nila nga ibalik sa regular nga rotasyon ang mga mamumuong gibutang sa *floating status*.

“Nag-*armband* protest mi, nag-

padala og sulat aron makigdayalogo apan walay tubag,” saysay ni Bokya.

Hinunua, gipakusog sa kapitalista ug estado ang pagpamig-ot sa mga mamumuo. Gipasulod niini ang NTF-Elcac sa pabrika aron magpahigayon og porum kung asa direktang gi-*redtag* ang union. Gihulga ang mga lider sa union ug gihadlok nga idamay ang ilang mga pamilya. Gipalingkod pa sa mga tigum sa maneydsment ang mga ahente sa pasingang ahensya.

Kaguliyang sa han-ay sa mga mamumuo ang resulta sa pagharihari sa NTF-Elcac sa pabrika. “Aron patigbabawan ang maong hagit, nagbalay-balay kaming mga aktibo sa union sa mga myembrong mamumuo, gitapok sila ug gipaningkamtan nga mabalik namo ang kalagsik sa (mga pulong) ug pagtuon.”

Gipadayon nila ang pagsukol aron ilhon ang union isip SEBA ug giduso ang hinanaling mga pangayo sa mga mamumuo sama sa dugang-suhulan. Nagpasaka sila og mga petyon sa ahensya sa pamuo aron ilhon ang mga kontraktwal isip regular. Sa gawas sa pabrika, miabag sila sa mga mamumuong nawad-an og regular nga kita ug sa mga panahon sa kapit-os.

“Adunay pagtinabangay sa panahon sa kaylap nga pagbutang kanamo sa “floating status,” ug niadtong pag-igo sa bagyong Odette,” paambit ni Bokya.

“Niadtong *pandemic*, nagkatinabangay usab aron maduso ang paghatag og ayuda sa mga ahensya sa gubyrno,” sigon pa ni Bayong.

Sa proseso sa pagtukod sa union, nahigmata silang Bokya ug Bayong sa mas lapad nga katilingbanong hisgutanan, ilabina sa kaylap nga paglapas sa estado sa mga tawhanong katungod. “Mikuyog na mi sa mga protesta kalabot sa mga pagpatay ug harasment sa gubyrno, sa mga rali batok sa pagyatak sa atong mga katungod,” dugang ni Bokya. Mikuyog usab siya sa mga *relief drive* alang sa mga naapektuhan o nasunugan nga mga komunidad sa mga mamumuo.

Sa personal nga kinabuhi, nakabaton sila og disiplina, kaisog ug militansya. “Nausab ang akong kinabuhi tungod kay daghan kong natun-an kung unsa gyud ang tinuod nga union, paunsa tinuod nga mosukol ug dili magpakaitoy sa kapitalista,” matud kang Bokya. “Mas nahibaloan nako ang mga prinsipyo, ug wala na nahadlok sa maneydsment,” sulti ni Bayong.

“Paglimita sa pag-inum,” paapas ni Bokya. “Dili na kaayo maulaw nga mag-estorya ug makig-sandurot aron magpasabot sa uban kalabot sa atong mga katungod.”

Kadaut sa *offshore* ug *black sand mining*, giantus sa katawhan sa Cagayan

Sa sugod pa lang sa langyawng operasyon sa *offshore mining* (pagmina sa kadagatan) sa mga baybayon sa Cagayan niadtong 2021, daku na ang kadaut nga dala niini sa panginabuhian sa mga mangingisda sa Cagayan Valley.

Giila nga pinakauna ug pinakadaku sa nasud, ang *offshore mining* sa Cagayan naglangkub sa 56,013 ektarya sa baybay ug kadagatan sa 10 ka lungsod sa rehiyon (Sanchez Mira, Claveria, Pamplona, Abulug, Ballesteros, Aparri, Buguey, Sta. Teresita, Gonzaga ug Sta. Ana). Nagahakot dinhi og balas nga kakuhan sa mineral nga *magnetite*, nga 100% nga ginaeksport sa China. Yaweng sangkap ang *magnetite* sa paghimo og puthaw.

Gunit sa kumpanyang Chinese nga Apollo Global Capital Inc (AGCI) ang operasyon. Ilalum sa rehimeng Duterte, gihatagan kini og lisensya sa Mining and Geosciences Bureau nga magmina sulod 25 ka tuig. Gihatag ang permit sa AGCI taliwala sa lapad ug hugot nga pagbabag dinhi sa lokal nga mga upisyal, mga grupong maki-kinaiyahan ug mga residente. Wala niini gibalibali ang malukpanon ug dili na mahibalik nga kadaut sa *offshore mining* sa ekosistema dili lamang sa langkub sa operasyon, apan bisan sa mas lapad pang kadagatan.

Lakip sa maguba niini ang 50 ektaryang kagaangan (*reef*) ug lasang sa mga *seagrass* sa mga protektadong isla ug kadagatan, sama sa Palaui Island Protected Landscape and Seascape ug Babuyan Marine Corridor. Kining mga lugara puluy-anan sa mga dugong, balyena ug daghan pang mananap nga namiligrong mahanaw.

Gipamugos sa kumpanya nga dili madaut ang kinaiyahan sa ilang mga operasyon, bisan og imposible kini subay na usab sa mga panukiduki ug pagtuon. Distorbo sa kadagatan ug sa tanang kinabuhing marino ang pagbarina (*drilling*) pa lang niini sa *seabed* aron suyupon ang

magnetite sand sa ilalum. Dakung sagabal usab ang paglabay balik niini sa mga bato ug balas sa dagat human makuha ang mineral. Peligro usab ang dala sa mga barko niini sa mga komunidad sa baybay sa Gonzaga. Niadtong 2023, naputol ang mga angkla sa barkong pang-*dredging* tungod sa kusog nga hangin sa Bagyong Egay. Mitagsik ug misagayad sa baybay ang usa sa mga pangsuporta niining *tugboat* (sakayan igbubutad).

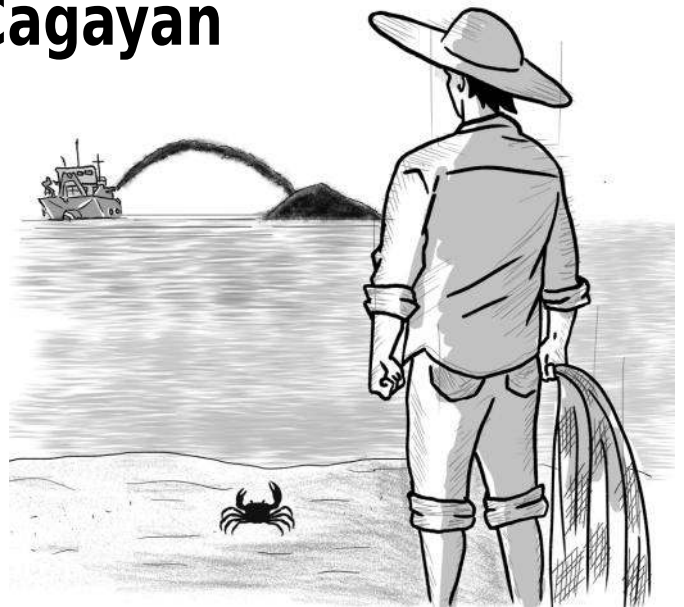
Dihang nagsugod ang operasyon, gibawalan na ang mga mangingisda sa Gonzaga nga managat sa sakop sa mina. Tungod sa mga gibiyaang epekto sa nauna nang mga operasyon sa *black sand mining* nga gihimo sa baybayon sa lungsod, napugos sila nga magpalayo tungod kay wala nay masakop duul sa baybay.

Tungod dinhi, apektado ang ti buok seguridad sa pagkaon sa rehiyon. Gilangkub sa minahan ang *municipal waters* (15 kilometro sa kadagatan gikan sa baybay) nga tinubdan sa 60.2% sa suplay nga isda sa Cagayan Valley.

Mina sa takuban sa *dredging*

Dugang nga giagwanta sa mga Cagayanon ang epekto sa *black sand mining* sa Riverfront Construction Inc. sa Cagayan River nga ginahimo sa takuban sa “*dredging*” ilalum sa Cagayan River Restoration Program.

Sa lungsod sa Aparri, miubos ang panginabuhian sa 11,000 ka mangingisda tungod sa walay hunong nga operasyon sa mga barkong pang-*dredging* ug dagkung barkong

nagadala og bato ug balas padulong China. Matud nila, ang mga aktibidad niining mga barkoha nagamugna og kasaba ug grabeng kahayag, ug nagalabay og mga kemikal nga mitugaw sa ekosistema nga hinungdan sa paghagba sa ihap sa mga isda ug *aramang* (gagmayng na uwang) nga nag-una ilang panginabuhian. Nagakalot ang kumpanya sa mga lugar kung asa sila gapangisda, layo sa gitakdang erya alang sa *dredging*.

Hilabihan nga mitiurok ang kita sa mga mangingisda sukad nga nagsugod ang proyektong “*dredging*.” Gikan sa 200 ka *container* nga nasikop nga *aramang* sa lima ka adlaw nga paglawig, swerte na kung makapuno ang mga mangingisda og 50 ka *container*. Ingonman, ang kanhing 200 ka kilong isda nga nasikop sa usa ka bangka sa usa ka gabii nga pagpanagat nahimo na lang og tulo ka kilo. Niadtong 2021, mihagba ang ilang kita ngadto sa ₱300 hangtud ₱1,000 alang sa tulo ka adlaw nga pagpanagat, layo sa kanhing kita nga ₱3,000 hangtud ₱7,000.

Apektado bisan ang panginabuhian sa mga manindahay. Ayha nagsugod ang proyekto, miabot pa sa ₱8,000 ang kita sa mga nagpau-ga ug nagabaligya og *aramang* ug uban pang isda. Gikan 2021, halos ₱700 na lamang ang ilang kita sa 5-ka-adlaw nga pagpaninda. AB